همشهری خانواده
شنبه ۲۱ مرداد ۱۴۰۲ ■ ۲۵ محرم ۱۴۴۵ ■ سال سی‌ویکم ■ شماره ۸۸۵۳

عکس: همشهری/ علیرضا طهماسبی

مقابل مافیای کنکور ایستادیم

بررسی نقاط ضعف و قوت حوزه آموزش و پرورش دولت سیزدهم در گفت‌وگو با وزیر

گفت‌وگو
رابعه تیموری
روزنامه‌نگار

بازگشایی جسورانه مدارس در روزهایی که هنوز کرونا چتر خود را از کشور جمع نکرده بود، اجرای طرح رتبه‌بندی معلمان و ده‌ها اقدام کوچک و بزرگ دیگر را به‌عنوان نقاط قوت عملکرد دولت سیزدهم در حوزه آموزش و پرورش می‌توان برشمرد. از نقاط ضعف این حوزه و راه دراز پیش رویش هم بی‌خبر نیستیم؛ ارتقای علمی معلمان، کیفیت‌بخشی به شیوه‌های گزینش نیروی انسانی و... ده‌ها برنامه کوتاه‌مدت و بلندمدتی که تدارک دیده شده تا در افزایش کیفیت و حل مشکلات نظام تعلیم و تربیت کشور سهمی در خور داشته باشند. رضا مرادصحرایی، وزیر جوان آموزش و پرورش که از عمر سکانداری او در این وزارتخانه چندان نمی‌گذرد، نظام تعلیم و تربیت را جامع می‌بیند و این نگاه او سبب شده به سهم رسانه در به‌ثمر رساندن رسالت آموزش و پرورش توجه ویژه‌ای داشته باشد و به‌بهانه روز خبرنگار و لابه‌لای مشغله‌های رنگارنگش لحظاتی مهمان مؤسسه همشهری باشد تا با مدیران و خبرنگاران این مؤسسه از لزوم تبدیل ظرفیت‌های بالقوه رسانه‌ای به امکاناتی بالفعل در حوزه آموزش و پرورش گفت‌وگو کند و در مورد تنگناها، مشکلات و اقدامات انجام شده با یکدیگر به بحث و تبادل‌نظر بپردازند. نوشتار زیر حاصل گفت‌وگوی وزیر جوان با خبرنگار همشهری است که می‌خوانید:

پایان تعلل ۱۰ساله

وزیر آموزش و پرورش قرار گرفتن دولت سیزدهم در آستانه سومین سال فعالیت خود را بهانه‌ای مناسب می‌داند که عملکرد دولت در این حوزه مورد کاوش و بررسی قرار گیرد.

رضا مرادصحرایی بازگشایی مدارس در دوران گذر از کرونا را اقدامی شجاعانه و متهورانه می‌داند و می‌گوید: «با بازگشایی مدارس با انتقادهای زیادی روبه‌رو شدیم، اما تعطیلی مدارس در دوران شیوع کرونا پیامدهای زیانبار زیادی داشت که لزوم حضوری شدن کلاس‌های درس را به‌وجود آورده بود. این آثار نامطلوب که هنوز هم جامعه جوانان کشور را رها نکرده، سبب شد دولت بدون نگرانی از این انتقادات با قاطعیت برای بازگشایی مدارس اقدام کند.»

به‌سرانجام رساندن قانون رتبه‌بندی معلمان از اقدامات شاخص دیگری است که در کارنامه دولت سیزدهم ثبت شده است. مرادصحرایی به این امر اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد: «این قانون حدود ۱۰سال بر زمین مانده و اجرایی نشده بود. دولت سیزدهم با وجود آنکه دولت را با تنگناهای مالی زیادی تحویل گرفته بود و شرایط مناسبی نداشت، به‌دلیل اهمیت نظام آموزش و پرورش این طرح را اجرایی کرد و ۴۰هزار میلیارد تومان به آن اختصاص داد.» او نقایص و انتقاداتی را که درباره شیوه اجرای قانون مطرح شده، قابل توجه می‌خواند و ادامه می‌دهد: «اگرچه نمی‌توان نقایص و مشکلات اجرای طرح را نادیده گرفت، اما باید درنظر بگیریم که حدود ۲۶درصد از حقوق معلمان با اجرای این قانون تأمین شده که در افزایش کیفیت آموزشی و رضایتمندی آنان نقش بسزایی داشته است.»

افزایش کمی و کیفی معلمان

او تأمین نیروی انسانی را از اولویت‌های برنامه‌های خود عنوان می‌کند و می‌افزاید: «با حفظ و افزایش کیفیت آموزشی و تربیتی نیروی انسانی فعلی، مسیرهایی را برای جذب معلمان جدید مورد توجه قرار داده‌ایم که احیای تربیت معلم یکی از مهم‌ترین مسیرها به شمار می‌آید.» مرادصحرایی ادامه می‌دهد: «احیای تربیت معلم به احیای ظرفیت دانشگاه فرهنگیان وابسته است. برای دستیابی به این هدف در نخستین قدم ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاه فرهنگیان را ۲۰درصد افزایش داده‌ایم و این روند را تا رساندن به ۴۰درصد ادامه خواهیم داد.» او درباره افزایش مهارت فارغ‌التحصیلان این دانشگاه گفت: «فارغ‌التحصیلان این مراکز باید گواهینامه سلامت حرفه‌ای دریافت کنند که پس از گذراندن ۱۲مهارت میسر می‌شود.»

مافیای کنکور

وزیر جوان تأثیر ۴۰درصدی سوابق آموزشی دانش‌آموزان در تعیین نتیجه کنکور ورودی دانشگاه‌ها را یک تحول و پیشرفت در نظام آموزشی کشور می‌خواند و می‌گوید: «اجرای مصوبه کنکور قدم مثبتی است که در مسیر تحقق عدالت آموزشی برداشته‌ایم و با اجرای این طرح به‌زودی شاهد افزایش تعداد دانش‌آموزان برتر شهرستانی در دانشگاه‌های برند کشور خواهیم بود.» او سوابق تحصیلی را سنجه و معیار مناسب و قابل اعتمادی برای گزینش دانشجویان و اعلام نتایج کنکور ورودی دانشگاه‌های کشور عنوان می‌کند و می‌گوید: «مافیای کنکور تلاش زیادی کرد تا این مصوبه اجرایی نشود، اما دولت بر سر موضوع احقاق حق دانش‌آموزان مستعد مسامحه را جایز ندانست و این مصوبه را به مرحله عملیاتی رساند.» مرادصحرایی رفع نقایص و مشکلات اجرای طرح گزینش دانشگاه‌ها را لازم می‌داند و بر این باور است که اجرای صحیح و کارآمد این طرح، انتظاری دور از دسترس نیست.

سکاندار وزارت آموزش و پرورش ارتقای شرایط بیمه معلمان را قدمی در راستای افزایش کیفیت‌بخشی به نظام آموزش و پرورش کشور عنوان می‌کند و می‌گوید: «بیمه معلمان را به بالاترین کیفیت در دهه‌های قبل رساندیم که از بیمه طلایی هم شرایط مناسب‌تری دارد و به بسیاری از نیازهای درمانی معلمان پاسخ می‌دهد.» اجرای مصوبه کیفیت‌بخشی دانشگاه فرهنگیان اقدام دیگری است که وزیر آموزش و پرورش به‌عنوان طرحی کارگشا از آن نام می‌برد و توضیح می‌دهد: «در این مسیر به مرحله‌ای رسیده‌ایم که می‌توانیم سال آینده کنکور اختصاصی دانشگاه فرهنگیان را برگزار کنیم.»

مدارس دولتی، نیازمند توجه‌ویژه

حرف و حدیث‌های پیرامون هزینه‌های بالای مدارس غیرانتفاعی که به میان می‌آید، صاحب‌نظران ارتقای کیفیت آموزشی مدارس دولتی را بهترین و کارآمدترین راهکار برای ساماندهی این مسئله می‌دانند. رضا مرادصحرایی هم با این افراد اتفاق نظر دارد و کیفیت‌بخشی به مدارس دولتی را از برنامه‌های در حال اجرای وزارت آموزش و پرورش ذکر می‌کند. او می‌گوید: «برای کیفیت‌بخشی به مدارس دولتی برنامه‌های جامعی داریم و بودجه این امر درنظر گرفته شده است. بر حسن اجرای این برنامه‌ها نیز نظارت داریم و فعالیت مدارس به‌خوبی رصد می‌شود.» وزیر دولت سیزدهم اصلاحاتی را که در محتوای کتاب‌های درسی و مطالب آموزشی اعمال شده، مثبت ارزیابی می‌کند و می‌گوید: «این اصلاحات که به‌تدریج انجام شده، در بهبود کیفیت مفاهیم و محتوای آموزشی مدارس تأثیر خوبی داشته است.»

وزیر آموزش و پرورش به افزایش ظرفیت هنرستان‌های کاردانش و فنی‌وحرفه‌ای اشاره می‌کند و توضیح می‌دهد: «امسال پس از سال‌ها تعداد هنرستان‌های کشور ۲,۵درصد افزایش داشته و ۴۰درصد دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم در این مدارس درس می‌خوانند. با این شرایط می‌توانیم امیدوار باشیم که در آینده معضل بیکاری جوانان کشور نیز کاهش پیدا کند و شاهد بهبود شرایط اشتغال باشیم.» او طراحی برنامه‌های فرهنگی در هنرستان‌ها را ضروری می‌خواند و اجرای این برنامه‌ها را که به موازات توسعه کمی هنرستان‌ها اتفاق می‌افتد، سبب پویایی هنرستان‌ها می‌داند.

در امور ورزشی رکورددار شدیم

توجه به امور ورزشی و پرورشی دانش‌آموزان به‌صورت جدی در ردیف اولویت‌های دولت سیزدهم قرار گرفته است.

مرادصحرایی ساخت ۱۵۰۰مجموعه ورزشی را در ۱,۵ سال اخیر، گواهی بر این امر می‌داند و خبر می‌دهد: «در قالب طرح شهید سلیمانی ساخت ۲۱۰۰فضای ورزشی دیگر هم در دستور کار وزارت آموزش و پرورش قرار گرفته است.»

او کشف استعدادهای ورزشی و آموزشی دانش‌آموزان را از رسالت‌های وزارت آموزش و پرورش می‌خواند و ادامه می‌دهد: «مسابقات قهرمانی معلمان و دانش‌آموزان پس از سال‌ها از سر گرفته شد و امسال یک دختر نوجوان قهرمان در رشته وزنه‌برداری داشتیم و تیم کشتی نوجوانان هم قهرمان شد. کسب ۲۰مدال طلا در المپیادها هم که در سال ۱۴۰۱ اتفاق افتاد، یک رکورد قابل توجه در آموزش و پرورش کشور به‌شمار می‌آید.»

مکث

نقاط ضعف و قوت را بگویید

وزیر جوان، رسانه‌های کشور را به مطرح کردن نقاط ضعف و قوت حوزه آموزش و پرورش کشور دعوت می‌کند و می‌گوید: «نشان دادن نقاط قوت عملکرد وزارت آموزش و پرورش باعث شفاف‌سازی، افزایش امید و اطلاع‌رسانی به جامعه می‌شود و اگر ضعف‌های عملکرد مسئولان این حوزه رسانه‌ای شود، دولت برای اصلاح و رفع مشکلات، انگیزه مضاعفی پیدا می‌کند.» او ادامه می‌دهد: «دولت به این باور رسیده که اگر بخواهیم جامعه‌ای بانشاط، پویا، سالم و کارآمد داشته باشیم، بدون تردید مسیر آن از مدارس و آموزش و پرورش کشور می‌گذرد. رسانه هم با این باور می‌تواند آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت را به موضوع اصلی جامعه و دولت تبدیل کند.»

رهبری

بخشی از بیانات مقام معظم رهبری درباره سند تحول آموزش و پرورش

برای تحول آموزش و پرورش روحیه انقلابی لازم است. وسیله این تحول، در درجه اول عبارت است از «سند تحول»؛ این سند تحول آماده است. به‌نظر من تلاش برای تحقق آن جزو واجب‌ترین کارها ست.
۱۳۹۸/۲/۱۱

تحول صرف عوض کردن ظواهر کار نیست، یعنی یک کار عمقی باید انجام بگیرد و سند تحول نشان‌دهنده این است که ما نیاز داریم به تحول آنطور که متخصصان این کار می‌گویند این سند علی‌الظاهر می‌تواند کفالت کند و کفایت می‌کند آموزش و پرورش را و باید آن را دنبال کنند.
۱۴۰۱/۲/۲۸

تاکنون کمتر از ۱۰درصد از امکان تحقق این سند و محتوای آن، تحقق پیدا کرده؛ درحالی‌که چندسالی از تصویب این سند می‌گذرد، خیلی کم کار شده در این زمینه، باید کار بشود، معلوم می‌شود شور و شوقِ لازم نیست، انگیزهٔ لازم نیست.
۱۳۹۷/۲/۱۹

از نظر کارشناسان زبده و برجسته آموزش و پرورش، سند خوبی است، سند متینی است، آنهایی که اهل این کارند، خبره این کارند، این سند را تأیید می‌کنند، می‌گویند سند تحول بنیادین که با ساعت‌ها کار، با زمان‌های طولانی و با تلاش فراهم شده است، همه کمک کرده‌اند که این سند بحمدالله فراهم شد و ابلاغ شد. پس این سند باید اعمال بشود.
۱۳۹۴/۲/۱۶

باید همین را با دقت و با نگاه انتقادی اجرا کنند، نگاه کنند و ببینند کجاهایش اشکال دارد. بالاخره در هر نوشته غیرالهی و هر کار بشری یک اشکالی هست. بگردیم عیوب را شناسایی کنیم، یک نظام پاکیزه منظم خوبی طراحی کنیم.
۱۳۹۵/۲/۱۳

گزارش

احیای سند تحول در دستور کار وزیر آموزش و پرورش

یکی از محورهای اساسی که در دستور کار وزیر آموزش و پرورش دولت سیزدهم قرار گرفته و جزو برنامه‌های راهبردی او محسوب می‌شود، احیا و عملیاتی‌سازی سند تحول آموزش و پرورش است.

رضا مرادصحرایی می‌گوید: «سند تحول بنیادین بیش از ۱۰سال پیش تصویب شده و امروز عزمی ملی برای احیا و به صدرآوردن این سند به‌وجود آمده است.» مرادصحرایی سند را نیازمند نگاشت نهادی، نگاشت حقوقی، نگاشت لسانی و نگاشت مدرسه‌ای می‌داند و می‌گوید: «این نگاشت‌ها در دست تدوین است و برخی از آنها در مرحله پایانی تهیه و تدوین قرار دارند.» او به اهمیت نگاشت قانونی سند اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: «سند تحول برای اجرای خود به ۱۸قانون نیاز دارد که باید نوشته شود و به مرحله اجرا برسد.» مرادصحرایی پیوست رسانه‌ای را از ملزومات اجرای سند تحول بنیادین عنوان می‌کند و توضیح می‌دهد: «یک کار تحولی به مقدمه و آدابی خاص نیاز دارد و در صدر آداب و تمهیدات ایجاد تحول، گفتمان‌سازی در مورد آن است.» وزیر آموزش و پرورش با اشاره به اقدامات انجام شده برای ایجاد زیرساخت‌های فرهنگی اجرای سند می‌گوید: «در همین راستا از سال گذشته برگزاری سالانه طرح رهروان تحول را آغاز کردیم و به‌زودی آیین‌نامه مدارس در حال تحول را ابلاغ خواهیم کرد.» مرادصحرایی این اقدامات را مقدمه آغاز گفتمان اصلی می‌داند و خاطرنشان می‌کند: «چند هزار مدرسه به‌عنوان مدارس در مسیر تحول، در فرایندی مورد حمایت و راهبری قرار می‌گیرند تا فرایند تحول در آنها اجرا شود.»

نگاهی به محتوای سند تحول آموزش و پرورش

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش آذرماه سال ۱۳۹۰ در شورای‌عالی انقلاب فرهنگی به تصویب نهایی رسید. این سند در ۸ فصل به شرح زیر تنظیم شده است:

اول: کلیات: در فصل اول سند تحول بنیادین اصطلاحات و واژگان کلیدی به‌کار رفته در سند مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند. واژگانی مانند: «نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی»، «تعلیم و تربیت»، «ساحت‌های تعلیم و تربیت»، «نظام معیار اسلامی»، «شایستگی‌های پایه»، «هویت»، «معلم و مربی»، «جامعه اسلامی»، «سنین لازم‌التعلیم»، «حیات طیبه»، «چشم‌انداز» و «نظام دوره‌ای».

دوم: بیانیه ارزش‌ها: در فصل دوم پس از بیان منابع ارزشی سند، به ۳۰ گزاره ارزشی که محور نظام تعلیم و تربیت به شمار می‌آید، اشاره شده است. از مهم‌ترین این گزاره‌ها می‌توان به: ۱-آموزه‌های قرآن کریم ۲-آموزه‌های مهدویت و انتظار ۳-میراث نظری و عملی حضرت امام‌خمینی(ره) اشاره کرد.

سوم: بیانیه مأموریت: در فصل سوم به این نکته اشاره شده که آموزش و پرورش مأموریت دارد با تأکید بر شایستگی‌های پایه، زمینه دستیابی دانش‌آموزان در سنین لازم‌التعلیم را (طی ۴دوره ۳ساله) به‌مراتبی از حیات طیبه در ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی و حتی جهانی فراهم کند. این مهم به‌صورتی منسجم و نظام‌مند، همگانی، عادلانه و الزامی در ساختاری کارآمد و اثربخش انجام شده و نقشی زیرساختی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی خواهد داشت.

چهارم: چشم‌انداز: فصل چهارم به ویژگی‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ می‌پردازد. بر پایه چشم‌انداز ۱۴۰۴، «مدرسه، جلوه‌ای از تحقق مراتب حیات طیبه، کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم و تربیت، زمینه‌ساز درک و اصلاح موقعیت توسط دانش‌آموزان و تکوین و تعالی پیوسته هویت آنان براساس نظام معیار اسلامی، در چارچوب فلسفه و رهنامه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود.»

پنجم: هدف‌های کلان: در فصل پنجم به ۸ هدف کلان زیر اشاره شده است: تربیت انسان متعهد، ارتقای نقش نظام تعلیم و تربیت، گسترش عدالت آموزشی، برقراری نظام کارآمد مدیریت انسانی، افزایش مشارکت همگانی، بهسازی در نظام برنامه‌ریزی آموزشی، افزایش کارایی در نظام تعلیم و تربیت، کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام

ششم: راهبردهای کلان: در فصل ششم به ۱۵راهبرد کلان اشاره و به این موضوع پرداخته شده که هر یک از این راهبردهای کلان با کدام‌یک از اهداف کلان متناظر و مرتبط است.

هفتم: هدف‌های عملیاتی و راهکارها: در فصل هفتم فهرست ۲۳راهکار کلی مختلف بیان شده که عبارتند از: «پرورش درست تربیت‌یافتگان، تعمیق تربیت اسلامی، ترویج فرهنگ حیا و عفاف، تقویت بنیان خانواده، تأمین و بسط عدالت آموزشی، تنوع‌بخشی به محیط‌های یادگیری، افزایش نقش مدرسه و مشارکت نظام تعلیم و تربیت در تعالی کشور، جلب مشارکت ارکان مؤثر در تربیت، ارتقای منزلت اجتماعی فرهنگیان، بازمهندسی اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم، تأمین رفاه فرهنگیان، افزایش نقش شوراهای آموزش و پرورش، متناسب‌سازی فضاهای تربیتی با ویژگی‌های دانش‌آموزان، اصلاح محتوا و ارتقای جایگاه علوم انسانی، تنوع‌بخشی در ارائه خدمات آموزشی، استفاده از فناوری‌های نوین، نوآوری در نظام تعلیم و تربیت رسمی، استقرار نظام ارزشیابی و تضمین کیفیت، تأمین و تنوع‌بخشی منابع مالی و مدیریت مصرف، بازنگری ساختارها، ارتقا و بهبود مستمر کیفیت نظام کارشناسی و مدیریت آموزشی، توسعه ظرفیت پژوهش و نوآوری.

هشتم: چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش و پرورش: در فصل پایانی به این موضوع پرداخته شده که برای تحقق اهداف و برنامه‌های سند ملی آموزش و پرورش در افق چشم‌انداز، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر فرایند تحول بنیادین در ۲سطح صورت می‌پذیرد: سطح اول، سیاستگذاری و تصمیم‌گیری کلان و سطح دوم مربوط به برنامه‌ریزی و نظام اجرایی است.